

Наталія Михайловська,
директор КЗ «Нечаївський літературно-
меморіальний музей Ю.І. Яновського»
Компаніївської селищної ради
Кіровоградської області

ДЕЯКІ ПЕРІОДИ ЖИТТЯ ВИДАТНОГО ЗЕМЛЯКА ЮРІЯ ЯНОВСЬКОГО

У даній статті висвітлено маловідомі періоди життя українського письменника Юрія Івановича Яновського. Більш детально описуються дитячі роки і так званий «одеський період».

Ключові слова: Юрій Яновський, Нечаївка, музей, Київський політехнічний інститут, Одеська кінофабрика, літературна премія імені Юрія Яновського.

Серед імен видатних письменників ХХ століття гордо звучить ім'я нашого земляка Юрія Яновського. Юрій Іванович залишив багатожанрову спадщину: 70 новел, оповідань, чимало поезій, повість, чотири романи, сім п'єс (деякі успішно ставилися театрами), а ще – кіносценарії, публіцистика. Твори двічі виходили п'ятитомними виданнями. Кращі з них перекладені багатьма мовами, опубліковані в Болгарії, Німеччині, Польщі, Угорщині, Чехословаччині, Австрії, Італії, Франції.

Творчості Юрія Яновського притаманна дивовижна здатність об'єднувати людей довкола наших духовних та історичних цінностей, а його поезія навчає в буденності бачити прекрасне, жити за законами моралі, пам'ятати свої корені.

У 1972 році в Нечаївці було відкрито літературно-меморіальний музей Юрія Івановича Яновського. Перед музеєм – пам'ятник письменнику. Автори

монумента – заслужений діяч мистецтв України скульптор І. Макогон та кіровоградський архітектор А. Губенко.

У 2022 році виповнюється півсторіччя від дня відкриття музею. Виникла потреба в оновленні експозиції та висвітленні маловідомих фактів життя і творчої нашого земляка. Наведемо деякі з них.

Як пише С. Плачинда в біографічному романі «Юрій Яновський», дід письменника Микола Максимович Яновський належав до козацької старшини і після скасування Запорізької Січі отримав дворянське звання. Та начебто при черговому переписі населення воно не підтвердилося для нащадків, і Микола Максимович був записаний у менш престижний стан «єлисаветградського міщанина». Приблизно 1890 року Микола Яновський купив землю неподалік Нечаївки. За даними «Списка населенных мест Херсонской губернии» за 1896 рік, у Нечаївській волості було дві Тетянівки, одну з них ще називали Майєрове на честь власника тутешніх земель Людвіга Антоновича Майєра – командира військово-робітничого батальйону, що базувався у фортеці Святої Єлисавети (дані за 1844 рік). Також у роботі «Поселення Херсонської губернії за повітовими алфавітами 1856 року» у Тетянівці значиться підполковник Майєр із 14-ма дворами. За іншим архівним документом, який датований 1863 роком, Людвіг Майєр – землевласник у Тетянівці. Звідки пішла назва села Тетянівка – не встановлено.

У метричній книзі Єлисаветградського корпусного Успенського собору є запис про народження 9 березня 1841р. у Людвіга Майєра та його дружини Марії Іванівни сина Василя. «Восприемниками» при хрещенні були генерал-лейтенант барон Дмитро Єрофейович Остен-Сакен та Софія Василівна, дружина поміщика Миколи Яковича Ерделі. У списках землевласників Єлисаветградського повіту станом на 1 січня 1914 року значиться, що у Тетянівці Нечаївської волості земля належала сімом дітям Василя Людвіговича Майєра – Миколі, Григорію, Івану, Володимирі, Олександрі, Ганні та Катерині. Останні з Майєрів виїхали з цих місць після 1917 року.

Згідно із Статистично-економічним оглядом Єлисаветградського повіту за 1892 рік, у Тетянівці землею володіли Д.З. Рожевський, М.М. Яновський та М.С. Рустанович (на балці Лозоватка).

У 1901-му, на весняному ярмарку в Єлисаветграді, Микола Максимович Яновський познайомився з Мусієм Семеновичем Здориком із Куцівки (тепер Новгородківський район). На Зелені свята Яновський поїхав у гості до Здориків, узявши з собою за візника сина Івана. Так відбулося знайомство батьків майбутнього письменника – Івана та Марії, доньки Здориків.

Освіту Марія Мусіївна здобула в Чигиринському жіночому монастирі. Чотирирічне училище закінчила на відмінно. Хоча сам Юрій Іванович називає інше місце, де його мати здобувала освіту.

На Спаса Здорики приїхали у гості до Яновських, а на Покрову відбулося сватання. Восени того ж року Марія увійшла в сім'ю Яновських. Землю в Майєровому й хату Микола Максимович відписав меншому синові Петру, а старшого Івана влаштував у Червоноверщі. С. Плачинда пише, що дружина Миколи Максимовича й бабуся майбутнього письменника Меланія Павлівна Ткаченко раніше проживала у Червоноверщі і до неї в юності засилав сватів Марко Лукич Кропивницький, але одержав категоричну відмову: «Не хазяїн. Не тим ділом займається».

У Червоноверщі Микола Максимович узяв в оренду у Соколова-Бородкіна землю для сина Івана та його дружини Марії, купив їм хату, подарував кобилу і реманент. Народжувати первістка Марія Мусіївна поїхала в Майєрове до доброї свекрухи Меланії Павлівни. У Майєровому 14 серпня (27 за новим стилем) 1902 року і народився майбутній письменник Юрій Яновський. До речі, у 16-му томі Української радянської енциклопедії зазначено: «Н. в м. Єлисаветграді (тепер – м. Кіровоград) у сім'ї службовця». Цей запис з'явився з подачі самого Ю. Яновського, який, очевидно, не хотів накликати біду, розповідаючи про своє походження.

Як пише Плачинда, оскільки Яновські конфліктували із священником Свято-Покровської церкви Нечаївки, той категорично відмовився хрестити новонародженого. Іван та Марія Яновські пішли до церкви в сусіднє село Олександрівку (зараз – Обертасове). Втім, таке твердження є сумнівним, адже у метричній книзі Свято-Покровської церкви за 1902 рік знаходимо записи про народження, у яких записаний «воспремеником» (хресним батьком) Петро Яновський, рідний брат батька майбутнього письменника. Та й за іншими даними, Майєрове відносилося до парафії Сергіївської церкви в Олександрівці. У метричній книзі цієї церкви, яка зберігається в Держархіві Кіровоградської області, знаходимо запис про народження 14 серпня та хрещення 25 серпня хлопчика Григорія. У графі «батьки» вказано: «деревни Татьянаовки Елисаветградский мещанин Иоанн Николаев Яновский и законная его жена Мария Мойсеевна, оба православные...». Хресним батьком записаний чоловік сестри батька – Яків Ілліч Вільчинський. Хрестив та назвав немовля Григорієм священник Єфрем Ставинський. Згодом батьки стали називати сина Юрієм, і під цим іменем він увійшов в історію української літератури.

Восени 1909 року Юрко пішов до церковнопарафіяльної школи в Тетянівці, яка містилася в сільській хаті. Наступного року перейшов до земської школи в Нечаївці. До речі, під час навчання у земській школі він ще був записаний як Григорій. У шкільній кімнаті застудився, довелося довго лікуватися і перенести кілька операцій в Єлисаветграді та Одесі.

Подальшу долю Юрія визначила батькова сестра, яка проживала в Єлисаветграді. Її чоловік Яків Ілліч Вільчинський був бухгалтером, мав велику бібліотеку, на якій духовно і виріс Юрій Яновський. Ганна Миколаївна помітила потяг небожа до освіти і влітку 1911 року, за домовленістю з батьками Юрія, забрала його до Єлисаветграда. Він склав вступні іспити на відмінно і в серпні був зарахований до першого класу реального училища. Жив Юрій у Вільчинських.

Коли почалася Перша світова війна, батька, Івана Миколайовича, забрали до війська. Про Юрка і старшу доньку Яновських Олену, яка вчилася в Єлисаветградській жіночій гімназії, піклувалися Вільчинські. Після жовтневого перевороту 1917 року та укладення Брестського миру з фронту повернувся Іван Миколайович. Продавши хату в Майєровому, переїхав з родиною до Єлисаветграда. Оселилися неподалік старої фортеці в будиночку на Кріпосній площі, який допоміг придбати двоюрідний брат Марії Мусіївни – Стефан Матвійович Здорик. Вочевидь, це друга половина будинку, в якому жили Вільчинські.

Юрій продовжив навчання в реальному училищі, Олена – в трудовій школі, на яку було перетворено жіночу гімназію. Іван Миколайович пішов працювати на завод сільськогосподарських машин. У 1919-му Юрій Яновський закінчив реальне училище із золотою медаллю. Служив у різних радянських установах: інструктором у статистичному бюро, інспектором повітової робітничо-селянської інспекції, в повітпродкомі та ін.

Навесні 1922 року з Києва приїхав материн менший брат Михайло Мусійович, який щойно закінчив Київський політехнічний інститут і отримав диплом інженера. Він радив племінникові подавати документи до КПІ. 29 травня 1922 року Юрій разом товаришем Миколою Михеєвим виїхали до Києва. Юрій вступив на електромеханічний факультет КПІ. Розпочалася нова сторінка у його житті...

Творча біографія Яновського-письменника тісно пов'язана з Київським політехнічним інститутом. За час свого студентства юнак організував на факультеті стінну тижневу газету, був її редактором. Тут і з'явився перший вірш за підписом «Юрій Яновський». Цікавий факт: в КПІ з кінця грудня 1923 року почав діяти літературний гурток, організований студентом-робітфаківцем Іваном Мойсею, сьогодні відомим як український письменник Іван Ле. Він – автор трилогії «Богдан Хмельницький». У спогадах Іван Ле писав, що в політехнічному інституті

тих часів влаштовувались літературні вечори, диспути. Вони пробуджували, живили зацікавленість літературною творчістю. У Київській політехніці було створено гурток «Молоді письменники КПІ», до якого й записався студент Юрій Яновський. Очолював гурток викладач української мови з робітфаку Ревуцький, старший брат українського композитора Левка Ревуцького. Ця людина кохалася в українській літературі, в українському слові і мала великий вплив на формування літературних творчих навичок гуртківців. Перші свої поетичні твори Яновський писав російською мовою. Українською у 1924 році вийшов вірш «Дзвін» у газеті «Більшовик», в якому поетично виразно була відтворена тривожна атмосфера періоду громадянської війни на Україні. У цьому ж 1924 році видрукувано й перше оповідання майбутнього письменника «А потім німці тікали», у якому проявилась увага молодого письменника до теми, що буде головною у його творчості – теми громадянської війни, справжньої трагедії українського народу.

Перші літературні спроби Юрія Яновського привернули увагу Михайла Семенка – поета, що закликав руйнувати усталені прийоми письма, творити новітні літературні форми, тобто поета-футуриста. Познайомившись із поетичними спробами юного Юрія, він вимовив пророчо: «Пишіть. Від цього дня ви належите літературі».

Яновський занурюється у літературне життя, пише вірші, оповідання для газет, виступає з літературними доповідями. Звичайно, на лекції в інституті залишалося мало часу. На одному із засідань літгуртка до обговорення поезій залучився кремезний юнак у білій сорочці з закатаними рукавами – студент механофакультету, ентузіаст з планерного гуртка Сергій Корольов. Поглядаючи на аудиторію трішечки спідлоба, промовив: «Слухав я вірші Яновського і відчував одне: любить молодий поет степ і море. Тобто любить простір, безмежжя, неозорість. Я навіть подумав: де він народився? В степу? Чи біля моря? Та справа не в тому. Важливо інше: те, що прочитав Яновський, – справжня поезія». Про цей

період у житті Корольова і Яновського досить детально написав у своїй книзі «Юрій Яновський» Сергій Плачинда, підкреслюючи одержимість Корольова своїм покликанням і взаємну прихильність двох таких різних за обдаруванням хлопців.

У долі Яновського стався поворот: він – репортер газети «Більшовик». Довелось вибирати: або бути студентом і вчитись, або працювати у пресі. Лише вчитись Яновський не міг через матеріальну скруту, а працювати і вчитись не дозволяло здоров'я. Вибір давався нелегко.

Період 1920-х років був суперечливим у житті радянської України. У культурній сфері відбувались різноспрямовані процеси, що відобразилось на діяльності гуманітарної інтелігенції. Поряд із знищенням небільшовицьких партій, у яких значну роль відігравала саме інтелігенція, в умовах українізації була сформована можливість діяти у визначених ідеологічних рамках. Яскравим прикладом названих процесів була історія становлення і розвитку у часи НЕПу Одеської кінофабрики. Під її дахом було зібрано кращі літературно-мистецькі сили України, які мали можливість працювати, коли механізми тотального контролю за творчістю ще тільки формувались і не було панування «соціалістичного реалізму» [18].

Біографія Юрія Івановича Яновського відобразила основні події літературно-мистецького життя 1920-х років. Він належав до різних літературних угруповань: «Комункульт», «Жовтень», «ВАПЛІТЕ», «Пролітфронт». В історичних і літературознавчих публікаціях про життя і творчість Ю. Яновського значне місце посідає одеський період, пов'язаний із кінофабрикою [1; 2; 3; 4].

У 1925 році Юрій Яновський був початкуючим літератором і мав у своєму доробку кілька поетичних і прозових творів, опублікованих за сприяння Михайла Семенка [5, с. 115]. Саме поет-авангардист допоміг йому із запрошенням у травні 1925 року до Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ), а згодом і на Одеську кінофабрику [6, с. 7].

У 1920-х рр. Одеська кінофабрика продуктивно працювала. Лише протягом жовтня 1926 року було схвалено понад десяток сценаріїв М. Бажана, О. Довженка (комедія «Ягідки кохання») та інших. І сам Ю. Яновський написав сценарій про гамбурзьке повстання 1923 р., за яким невдовзі було знято фільм, сценарій на повість Михайла Коцюбинського «Fata morgana» (фільм поставлений Б. Тягном 1931 р.). У той час він написав сценарії до кількох художніх фільмів: «Царський острів», «Серця двох», «Пристрасть», «Золоте весілля», «Зв'язковий підпілля», «Павло Корчагін», документального фільму «Гоголь». Більшість із них побачила світ тільки в літературних варіантах.

Ю. Яновський познайомився в Одесі з діячем армії УНР Ю. Тютюнником. Після повернення із еміграції отаман працював у Харкові у «Книгоспілці» та був присутнім на засіданнях ВАПЛІТЕ [8, с. 43], а згодом працював на Одеській кінофабриці. Саме там Ю. Тютюнник грав самого себе у художньо-документальному фільмі «ПКП» (В. Панченко подає «неофіційну» версію назви картини – «Польща купила Петлюру»). Отаман у 1928 році став співавтором сценарію фільму Олександра Довженка «Звенигора» (разом із М. Йогансенем) [8, с. 53; 9, с. 28].

Про знайомство на Одеській кінофабриці Юрія Яновського і Юрія Тютюнника згадує у своїх спогадах і Григорій Костюк – певний час вони жили в одній кімнаті [10, с. 367]. Про це Г. Костюку говорив сам Ю. Яновський, як і про народження під впливом Ю. Тютюнника ідеї роману «Чотири шаблі». Це підтверджує і К. Волинський [11, с. 8].

У розмові з Г. Костюком Ю. Яновський вказував: «Я мав незамінного консультанта. Він не тільки був при народженні партизанського руху, а був його душею й керівником у найфантастичніших операціях... Він мав свою концепцію і свою філософію партизанського руху. Він був не тільки освічений, але й обдарований як вояк, як стратег, як патріот. Тому для мене він був невичерпним джерелом загального стану й деталей

партизанщини... Йому б треба було пам'ятник поставити, а його – самі знаєте» [10, с. 377].

Іван Ле у спогадах говорить про свій конфлікт із Юрієм Яновським через оцінку постаті Юрія Тютюнника [12, с.111-121].

Атмосфера непівської Одеси і її кінофабрики була достатньо вільною. Молодий редактор студії Ю. Яновський, за твердженням С.М. Цалика та П.О. Селігея, легко роздавав аванси сценаристам, не особливо зважаючи на обов'язковість результату: «Микола Бажан стверджував, що саме з Юрія Яновського автори “Золотого теля” списали редактора Супругова, який видав аванс в 300 рублів Остапу Бендеру» [13, с. 207].

Кінофабрика знаходилася в особняку Сандonato-Демидових. Спочатку Юрій Яновський жив у готелі «Лондонському», але згодом переселився у кімнату поблизу готелю, оскільки гамірна атмосфера не сприяла письменницькій роботі. У його номер в'їхав О. Довженко. Кінематографічну Одесу другої половини 1920-х рр., періоду Юрія Яновського, описав Микола Бажан у роботі «Майстер залізної троянди»: «Наново визолочений ресторанный зал готелю “Лондонський”, грав добірний оркестр з відомими на всю Одесу скрипалями Митником і Саксонським. Танцюристи – фокстроти і чарльстони. Різний люд – непмани, іноземні моряки, злочинний світ, письменники і артисти. Але найбільше – кінематографісти. Одеса захворіла на кіноманію. Зазвучала українська мова на кінофабриці – Садовський, Замичковський, Борисоглібська, Курбас, Бучма, Терещенко, Лопатинський (зауважимо – М. Садовський та Г. Борисоглібська на кінофабриці не знімались. – О.Б.). Амвросій Бучма, виходячи з “Лондонської”, клав валізу з гримом в один екіпаж, посріблений ціпок – у другий, а в третій сідав сам і їхав такою кавалькадою. Візники говорили про нього захоплено: “Бронек Буцман! Это да!”» [14, с. 179-180].

Детально і цікаво відтворена ця атмосфера у збірнику «Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського “Майстер корабля” як літературна

містифікація» [15]. На кінофабриці Юрій Яновський також зблизився із Василем Кричевським, який був запрошений до Одеси як консультант історичних фільмів – оформлював фільм про Тараса Шевченка, «Миколу Джерю», «Тараса Трясила» та інші [6, с. 93]. Вони почали співпрацю у 1926 році під час зйомок фільму «Вася-реформатор». Фільм дознямав О. П. Довженко, якого підтримав перед керівництвом кінофабрики редактор Ю.І. Яновський [16, с. 135].

На думку М. Бажана, Ю. Яновський переїхав до Харкова, щоб повернутись до літературної праці: «Час було обирати – чи зростати як письменникові, чи метушитись як кінопобігайлові. І він обрав – 1927 року Юра повернувся до Харкова» [15, с. 180, 186]. Та від'їзд Юрія Яновського з Одеської кінофабрики по-іншому можна трактувати у світлі архівних документів, оприлюднених Георгієм Островським. У наказі голови правління ВУФКУ Олександра Шуба від 20 серпня 1927 року озвучені причини звільнення Юрія Яновського: «за абсолютне незнання кінематографії і за псування картин своїм монтажем, а також за складання юмористичних написів чужих радянському духу». Далі у розпорядженні керівництвау кінофабрики закидалися «неприпустима перевантаженість у штатах», «безпідставна система підвищення зарплатні» [17, с. 221]. Напевно, саме «юмористичні написи, чужі радянському духу» і стали основною причиною звільнення митця.

Як письменницьке відображення Одеси написаний Юрієм Яновським роман «Майстер корабля», робота над яким розпочата 27 листопада 1927 року в Харкові у день громадського перегляду «Звенигори» [21, с. 144]. У героях вгадується Одеса другої половини 1920-х років та її митці: Сев – О. Довженко, То-Ма-Кі – Ю. Яновський, Професор – В. Кричевський, високий режисер – І. Охлопков, Тайях – танцівниця Іда Пензо та інші [15, с.6-7; 6, с. 89].

У 1930 році виходить книга нарисів Ю. Яновського «Голівуд на березі Чорного моря», у якій описане життя кіноцентру в Одесі. Ще одним

важливим джерелом відомостей одеського періоду є записники письменника. Вони частково опубліковані у зібранні його творів [19]. До записників Юрій Іванович занотовував думки, фрази, назви творів, літературні заготовки. Дружина письменника Тамара Яновська (Жевченко) зазначила це у квітні 1954 р. у короткій біографії письменника, написаній невдовзі після його передчасної смерті: «Блокноти були першими літературними заготовками автора. І не обов'язково саме до тої речі, над якою він працював. Часто вони лежали роками, перш ніж могли знадобитися... В блокнот він записував думки, які прийшли на думку несподівано, чи які з'явилися в результаті довгого обдумування, окремі вирази, слова, образи, прислів'я (які він любив, а інколи придумував і сам), короткі діалоги». Блокноти і коротенькі олівці, розкладені по кишеням, супроводжували його кругом і завжди [6, арк. 11]. Про це ж дружина розповідає в опублікованих спогадах [20, с. 79]. Підтвердження знаходимо також у спогадах Миколи Бажан про Юрія Яновського: «Вони були такі, як ти сам, – виструнчений, коректний, джентельментськи стриманий, але водночас внутрішньо напружений і мужньо стійкий» [14, с. 5-6].

У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України в особовому фонді Юрія Яновського збереглося кілька записників. У справі 87 – записна книжка за 1927-1932 рр., яка стосується одеського періоду життя письменника. На першому аркуші зроблений підпис красивим почерком: «Юрій Яновський. 1927». Олівцем власник дописав унизу: «Одеса». На звороті першого аркуша напис рукою Ю. Яновського: «Книжку подарував В.Г. Кричевський і надписав» [21, арк. 1, 1 зв.].

Можна зробити висновок, що бурхливе кінематографічне життя Одеси залишило значний відбиток на творчості Юрія Яновського. І хоча одеський період його біографії був доволі коротким, але він познайомився та співпрацював із багатьма видатними і цікавими митцями. Кінематографічна атмосфера Одеси надихнула його тематикою моря,

громадянської війни. Неповторне кінематографічне середовище портового міста позитивно вплинуло на творче зростання письменника. Твори Яновського поруч із творчістю таких визначних майстрів слова, як П. Тичина, М. Хвильовий, М. Зеров, М. Рильський, Є. Плужник, увійшли до класичного фонду літератури українського відродження першої половини ХХ ст.

У рідному селі письменника створено меморіальний музей та названо школу його іменем. У Кіровограді (нині – Кропивницькому) у 1972 р. відкрито меморіальну дошку на будинку, в якому жив письменник. Іменем Ю.І. Яновського в Києві в 1955 році була названа вулиця (Печерський район). На будинку Роліту в Києві, де з 1939 по 1954 рік жив і працював письменник, у 1958 році встановлена меморіальна дошка.

З метою вшанування пам'яті й популяризації творчості нашого видатного земляка у 2016 році Компаніївська районна рада заснувала літературну премію імені Юрія Яновського. З 2021 року премією ім. Юрія Яновського опікується Кропивницька районна рада.

Премія встановлюється у трьох номінаціях:

- романи, повісті (у тому числі драматичні твори і переклади);
- мала проза;
- поезія (у тому числі драматичні твори і переклади).

На здобуття щорічно висуваються літературні твори, опубліковані окремими книгами чи у журналах, а також подані на розгляд журі на паперових та електронних носіях.

За період з 2016 по 2021 рік лауреатами премії ім. Ю.І. Яновського стали: Іван Андрусак, Василь Кузан, Артем Луценко, Іван Чумак, Василь Портяк, Олексій Кононенко, Василь Тулай, Дмитро Лазуткін, Світлана Бреславська, Володимир Шовкошитний, Леонід Капелюшний, Ольга Полевіна, Василь Добрянський, Олена Баранова, Сергій Пантюк, Максим Бричка, Михайло Трайсту, Яна Вовк, Галина Мельник.

Літературному поколінню Юрія Яновського випало йти незвіданими шляхами, відкривати нові теми, творити образи нових людей і шукати відповідні форми.

Нам, землякам письменника, приємно усвідомлювати, що Юрія Яновського називають співцем степового краю. Саме наша земля, на якій народився письменник, наш степ і люди, що живуть тут з давніх-давен, стали першоджерелом творчості письменника. «Ми степовики...», – писав Юрій Яновський у своєму творі «Байгород».

Література

1. Килимник О. Юрій Яновський. Очерки творчества. – М.: Госиздат, 1962. – 272с.
2. Плачинда С. Майстерність Юрія Яновського. Літературно-критичний нарис. – К.: Радянський письменник, 1969. – 252 с.
3. Плачинда С. Юрій Яновський: Біогр. роман. – К.: Молодь, 1986. – 256 с.
4. Панченко В.Є. Юрій Яновський: життя і творчість. – К.: Дніпро, 1988. – 294 с.
5. Слабошпицький М. Веньямін літературної сім'ї (Олекса Влизько). – К.: Ярославів Вал, 2008. – 288 с., іл.
6. Бабишкін О.К. Кіноспадщина Юрія Яновського. – К.: Мистецтво, 1987. – 141 с.
7. Бабишкін О.К. Юрій Яновський. – К.: Радянський письменник, 1957. – 302 с.
8. Панченко В. Морський рейс Юрія Третього. – Кіровоград: ПВД «Мавік», 2002. – 148 с.
9. Котляр Ю.В. 1919. Висунська і Баштанська республіки (До 90-ї річниці проголошення). – Миколаїв: Видавництво Ірини Гудим, 2010. – 48 с.
10. Костюк Г. Зустрічі і прощання: Спогади у двох книгах / Передм. М. Жулинського. – К.: Смолоскип, 2008. – Кн. 1. – 720 с.
11. Волинський К. Тернистий шлях майстра / Яновський Ю.І. Чотири шаблі: Романи. Оповідання / Упоряд. та передм. К.П. Волинського. – К. Дніпро, 1990. – 366 с.
12. Ле І. На зорі юності / Лист у вічність: Спогади про Юрія Яновського. – К.: Дніпро, 1980. - С. 111-121.
13. Цалик С.М., Селігей П.О. Таємниці письменницьких шухляд: Детективна історія української літератури. – К.: Наш час. 2010. – 352 с.
14. Бажан М. Майстер залізної троянди. Пам'яті Юрія Яновського / Лист у вічність: Спогади про Юрія Яновського. – К.: Дніпро, 1980. – С. 3-61.

15. Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського «Майстер корабля» як літературна містифікація / Упоряд. В. Панченко. – К.: Факт, 2002. – 344 с.
16. Швачко Олесь. Друзі / Лист у вічність: Спогади про Юрія Яновського. – К.: Дніпро, 1980. – С. 135-136.
17. Островський Г. Все, що залишилось... або авторський спогад про ліричний роман / Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського «Майстер корабля». – К.: Факт, 2002. – 344 с.
18. Поліщук В. Будинок з вікнами на стару фортецю // День. – 2017. – 18 серпня.

This article highlights little-known periods in the life of Ukrainian writer Yuriy Ivanovych Yanovsky. Childhood and the so-called "Odessa period" are described in more detail.

Key words: *Yuriy Yanovsky, Nechaivka, museum, Kyiv Polytechnic Institute, Odesa Film Factory, Yuri Yanovsky Literary Prize.*